

ЕКОЦИД ВІД ОКУПАНТІВ: ЧИ ЗАПЛАТИТЬ РОСІЯ ЗА НАЙБІЛЬШУ ТЕХНОГЕННУ КАТАСТРОФУ ЗА ЧАС ВІЙНИ

Після підриву Каховської ГЕС росіяни вкотре намагаються переконати світ, що не мають стосунку до найбільшого акту екоциду за період повномасштабного вторгнення і, відповідно, не просто знімають із себе будь-яку відповідальність, а намагаються перекласти її на Україну.

Реагуючи на заяву пресекретаря путіна про «диверсію України», секретар РНБО Олексій Данілов назвав це нісенітницями й наголосив, що наша країна не має жодного стосунку до цього злочину рашистів.

Він також наголосив, що вже відомий підрозділ російської армії, який підірвав ГЕС. Та, щоб росія справді повною мірою заплатила за скоєне, треба провести розслідування і довести вину тих, хто видавав наказ і хто його виконував. Це завдання ускладнюється тим, що статтю «екоцид», за якою відкрито провадження, юристи й екологи називають «скоріше мертвою, ніж живою», а в міжнародному кримінальному законодавстві такого поняття досі немає зовсім.

ЯК ОЦІНЮВАТИМУТЬ ЗБИТКИ?

Загалом, як повідомили в Службі безпеки України, розслідування розпочато за двома статтями Кримінального кодексу: ст. 438 (порушення законів та звичаїв війни) і ст. 441 (екоцид). Але якщо щодо воєнних злочинів практику вже напрацьовано і є чимало вироків, то з екоцидом ситуація протилежна. Як пояснюють екологи, за понад 20 років існування в Кримінальному кодексі статті про «екоцид» до

квітня 2023 року жодної справи у суд не передано. Лише навесні цього року прокурори Спеціалізованої екологічної прокуратури Офісу генпрокурора скерували перший обвинувальний акт за фактом вчинення екоциду. Тож, як бачимо, практика у нас у цьому питанні більш ніж скромна.

Як зазначає експерт Мережі захисту національних інтересів АНТС Олег Листопад, який багато років займається темою екології, стаття 441 Кримінального кодексу недосконала і не дає чітких визначень таких понять, як масштабне і довготривале знищення довкілля. Тому потрібно вносити зміни в Кримінальний кодекс, адже після того, що вже сталося на Херсонщині, очевидно, що росія ні перед чим не зупиниться, і яким буде за масштабами інший злочин – невідомо.

«Треба вносити зміни, щоб уточнити, що таке масштабна шкода, як її обраховувати, а що таке довготривала. Ці терміни там не прояснено, – вважає він. – Є ще один важливий і навіть більш принциповий момент. В українському законодавстві немає визначеного формулювання, що таке шкода довкіллю. Є таке поняття, як шкода людині від забруднення довкілля, а що таке шкода довкіллю – немає. Тому треба вносити зміни в базовий закон про охорону навколишнього природного середовища. Якщо це зробити, воно піде далі в кодекси, пов'язані закони і т.д.»

Бо, з його слів, на міжнародному рівні вже були дискусії щодо суми збитків, завданих довкіллю нашої країни під час повномасштабної фази війни. Та через брак у

нашому законодавстві таких чітко визначених понять нашим урядовцям важче відстоювати в таких дискусіях свою позицію.

Щодо цифр, озвучених під час таких дискусій публічно, то вони, як зазначає Олег Листопад, розраховується за методиками, які затверджено або наказом профільного міністерства, або постановою Кабміну. «За нашим законодавством за несанкціоновані викиди підприємство має платити, відповідно нараховується сума збитків. Але в цьому разі підприємство – це хто? російська федерація? У світі шкода обраховується таким чином. От була екосистема, їй завдано збитків, її стан погіршився. Визначається, скільки треба часу, щоб відновити її до попереднього стану, і скільки на це потрібно коштів. Ось цю суму і пред'являйте. Також враховуються ті кошти, які ви витратите на обстеження і моніторинг стану цієї екосистеми, і послуги, які вона надає, тобто рахується, на яку суму втрачено екосистемних послуг. Наприклад, болота певного типу надають екосистемних послуг на певну суму, поразували скільки гектарів вийшло з ладу, скільки часу екосистема не функціонувала», – пояснює він.

Олег Листопад також нагадав, що у світі вже є прецедент покарання агресора за шкоду довкіллю. Навесні 1991 року створили Компенсаційну комісію ООН, яка розглядала всі претензії на компенсацію за втрати й збитки, завдані Кувейту внаслідок іракського військового вторгнення й окупації. Але робота цієї комісії затягнулася на десятки років.

«Тоді позови на відшкодування заявило загалом десять країн, і Ірак погодився добровільно виплачувати, бо йому важливо було повернутись до стосунків у торгівлі, щоб познімали санкції, – каже еколог. – А от як буде у разі з росією – невідомо. Бо одна справа покарати злочинців за кримінальні злочини, тобто засудити тих, хто, скажімо, віддавав накази запускати ракети по нафтобазі і хто натискав кнопку. А отримати відшкодування за ті збитки, яких було завдано внаслідок влучань цієї ракети, розтікання нафти, того, що ця нафта горіла і в сусідній водоймі загинула вся риба, – це інша історія. Все не так швидко відбувається, як хотілося б. Зокрема Компенсаційна комісія ООН працювала 30 років. Частину позовів від десяти країн вона схвалила, частину – відхилила. Десь забракло доказів, комусь зазначила, що послугоувались недосконалою методикою для підрахунку суми збитків чи не врахували зауважень і побажань комісії про те, як оцінювати заподіяну шкоду. Якщо казати про відновлення, то вимагали застосовувати метод, який дасть найкращий результат. Але

не всі країни його застосували. Тому це теж вплинуло на те, що не всі позови було задоволено».

При цьому він зазначив, що на найбільші випадки руйнувань і завдання шкоди довкіллю Державна екологічна інспекція (ДЕІ) виїжджає, фіксує, бере проби і потім рахує за своїми методиками.

«Методики треба змінювати, – вважає еколог. – Це не моя особиста думка, про це кажуть різні експерти. Тобто треба робити те саме, але методики мають бути іншими. Вони відомі, прийняті в США, Канаді, Європейському Союзі. Але те, що зібрала і зафіксувала ДЕІ, – це вже плюс. Бо потім можна все це перерахувати».

Він також додає, що Україні варто ратифікувати нарешті Римський статут, і це дасть, по-перше, більше можливостей для розслідування злочинів, вчинених під час війни, зокрема й екоциду. Бо тоді ми, зокрема, зможемо ініціювати зміни до статуту.

Водночас, на думку керуючого партнера Юридичної компанії GRACERS Сергія Лисенка, хоч сама диспозиція ст. 441 ККУ досить розмита, наш Кримінальний кодекс набагато прогресивніший за той самий Римський статут чи інші міжнародні документи.

«У європейському законодавстві такого злочину не існує. А на міжнародному рівні лише ведеться робота щодо окремого визнання «екоциду» злочином і внесення його у Римський статут, – пояснює він. – Наразі у 5 статті Римського статуту прописано лише 4 злочини: злочини геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини й злочини агресії».

Шкода довкіллю – одна зі складових воєнного злочину. При цьому формулювання статті 8 у цій частині не має чіткої правової визначеності, а відтак складне для доведення у суді».

Коментуючи ситуацію, колишній заступник генпрокурора Гюндюз Мамедов, який спеціалізується на міжнародному гуманітарному праві й раніше відповідав за розслідування злочинів, пов'язаних зі збройною агресією РФ, зазначив, що катастрофічні наслідки підриву Каховської ГЕС дають підстави для кваліфікації цього злочину в міжнародних юрисдикціях як злочину проти людяності (якого досі немає в ККУ). «Він широкомасштабний, а напади на об'єкти цивільної і критичної інфраструктури систематичні. Також є ознаки екоциду, якого досі немає в Римському статуті. Водночас тривають активні дискусії щодо його включення в статут. І Україна, зрештою, може стати тим тригером, який дотисне цей процес. Крім того, варто згадати Конвенцію про заборону військового або будь-якого іншого ворожого використання засобів впливу на природне середовище (ENMOD). Підриг дамби може розглядатися як недотримання конвенції, і, відповідно, Україна може створити прецедент і звернутися до Генсека ООН з повідомленням про порушення, а також до Міжнародного суду ООН щодо компенсації за завдану росією шкоду. На цьому етапі важливо максимальну увагу приділити зібранню і збереженню доказів шкоди цивільному населенню, екології, культурній спадщині», – вважає він.

У свою чергу президент Асоціації правників України Анна Огречук зазначила: «Факт підриву, ймовірно наслідки, шкода мають стати невід'ємною частиною кримінального провадження у рамках національного законодавства і міжнародного правосуддя. Бо підриг дамби Каховської ГЕС – це неспростовний доказ воєнного злочину. Стаття 8 Римського статуту такої категорії злочинів дає чітке визначення – умисне вчинення нападу з усвідомленням того, що він призведе до випадкової загибелі чи по-

ранення цивільних осіб або заподіє шкоди цивільним об'єктам чи масштабної, довготривалої та серйозної шкоди навколишньому природному середовищу. І ця шкода буде явно надмірною порівняно з конкретною і безпосередньо очікуваною загальною військовою перевагою».

Як зазначає Анна Огречук, додатковий протокол I до Женевських конвенцій 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, чітко забороняє застосовувати методи або засоби ведення воєнних дій, що мають на меті завдати або, як можна очікувати, завдадуть широкої довготривалої серйозної шкоди природному середовищу.

Зокрема статті 55 і 56 безпосередньо пов'язані із захистом природного середовища й споруд, що містять небезпеку. Йдеться про греблі, дамби й атомні електростанції. Більше того, вони не повинні ставати об'єктами нападу навіть тоді, коли ці об'єкти є воєнними і якщо такий напад може викликати звільнення небезпечних сил і наступні тяжкі втрати серед цивільного населення.

«Заборонено вчинення шкоди природному середовищу як репресалій! Заборонено робити об'єктом репресалій будь-які установки, споруди цієї категорії!»

Наомість усі ці об'єкти було використано окупаційною владою й військовими РФ як засіб шантажу і маніпуляцій. Місцеве населення, яке опинилося в умовах тимчасової окупації, по суті, стало заручником злочинного режиму.

Тому, по-перше, відповідальність за цей воєнний злочин має бути всеосяжною: від виконавців до тих, хто видавав наказ на знищення, й тих, хто планував і мав вплив на реалізацію.

По-друге, ми нарешті маємо припинити дискусії щодо доцільності чи недоцільності появи в міжнародному гуманітарному праві такого нового виду злочину, як екоцид. Останні 9 років і понад рік повномасштабних військових дій на території України довели, що екологічні злочини мають бути нарівні з рештою міжнародних злочинів з відповідною правовою оцінкою і відповідальністю», – вважає вона.

КЛЮЧОВІ ТРЕКЕРИ РОЗСЛІДУВАННЯ

Зі слів заступника Генерального прокурора Вікторії Літвінової, хоч правоохоронці поки що здебільшого зосереджені на порятунку людей, це не означає, що наразі не фіксуються злочини і не збираються докази. Розповідаючи про плани розслідування цієї масштабної техногенної катастрофи, вона зазначила, що ключовими є два треки.

«Перший – це збір доказів щодо всіх причетних до катастрофи. Для цього будемо проводити і негласні слідчі дії, будемо отримувати перехоплення, аналізувати інформацію

про переміщення техніки, призначимо вибухово-технічну експертизу і т. ін.. Другим треком буде комплекс заходів зі встановлення шкоди і визначення її обсягу. Тут уже йдеться про інженерно-технологічну, а також комплексну експертизу, яка охопить увесь спектр питань, пов'язаний з цією задачею. До експертиз долучатимуться різні експерти в різних галузях – це не лише екологи, бо зазнало шкоди не тільки довкілля, а й об'єкти цивільної інфраструктури, житлові будинки. Від питань, які поставлять слідчий і прокурор у цій експертизі, залежатиме коло фахівців, яких буде залучено, – розповіла Вікторія Літвінова. – Окремо буде поставлено питання про можливість виникнення і поширення інфекційних хвороб у зв'язку з цією ситуацією».

Коментуючи заяву секретаря РНБО Олексія Данилова про можливу причетність до підриву Каховської ГЕС військових 205-ї мотострілецької бригади збройних сил Росії, вона зазначила, що наразі кримінальне провадження розслідується за фактом скоєного, але до відповідальності буде притягнуто всіх встановлених під час слідства осіб, починаючи від тих, хто видавав накази, й закінчуючи безпосередніми виконавцями.

Вона також наголосила, що в цій ситуації йдеться про кричущі порушення міжнародного гуманітарного права, оскільки за додатковими протоколами Женевської конвенції дамби, греблі й об'єкти ядерної енергетики перебувають під особливим захистом. Напади на такі об'єкти забороняються через те, що вони зможуть спричинити надмірні втрати серед цивільного населення і привести до надмірної шкоди цивільним об'єктам і довкіллю.

Літвінова повідомила, що окрім 17 тисяч людей, яких вимушені евакуювати з підконтрольних Україні територій, ще близько 25 тисяч опинилися у зоні ризику на окупованій частині нашої країни, і про порятунок яких окупанти зовсім не думають. «Це потужний сигнал замислитись усім людям і самостійно евакуюватись, щоб не мати жодного стосунку до країни-агресора і опинитись в безпечному місці, бо окупанти не дбають про цивільне населення, – підкреслила прокурор, додавши, що без води може опинитись Каховський канал, яким її подають в окупований Бердянськ, у населені пункти Запорізької й Дніпропетровської областей. – Ця ситуація значно ускладнила й постачання питної води в окупований Крим. Додається також проблема з системою зрошування на півдні України. Земельні ділянки затоплено, а значить, їх не можна буде використовувати за цільовим призначенням. Це означає, що нас чекає деградація ґрунтів, зміна флори і фауни. Це те, чого можна очікувати в найближчому майбутньому. Я вже не кажу про підтоплені зоопарки. Наразі під загрозою опинились тварини – як свійські, так і дикі.

До того ж ускладнюється евакуація, тому що міни опинились у воді, й тепер їх переносить течією. Це наражає на небезпеку цивільне населення.

Через те, що постраждав машинний цех, у воду потрапило турбінне масло. Це відбулось через пошкодження і через те, що вся Каховська ГЕС опинилась під водою. Тобто наслідки цієї катастрофи масштабні й безпрецедентні».

Відповідаючи на питання, як буде проводитись розслідування, якщо місце підриву – тобто там, де скоєно злочин, – розташовано на окупованій території, заступник генпрокурора пояснила, що з початку повномасштабного вторгнення слідчі, прокурори, Державна екологічна інспекція вже навчилися працювати дистанційно. «Ми використовуємо дані дистанційного зондування землі, є супутникові знімки, буде допитано свідків. Збирання доказів прово-

дитиметься незалежно від того, чи зможуть слідчі й прокурори потрапити на місце вчинення злочину», – каже вона.

Це не перше провадження щодо екоциду, яке розслідується від початку повномасштабного вторгнення. Зокрема СБУ розслідує 12 проваджень, вчинених до цієї катастрофи і пов'язаних зі збройною агресією РФ. У цих провадженнях переважно йдеться про обстріли нафтобаз. «Нафтопродукти потрапляють і в ґрунти, і в підземні води. Поширюються і отруюють нам довкілля. Але те, що сталося на Каховській ГЕС, – інша за наслідками й масштабом подія, – пояснює Літвінова. – Важливо, що від цього постраждала не лише природа, а й передусім люди. Якими будуть наслідки, станом на зараз повною мірою ми зрозуміти не можемо, бо не знаємо, якою буде подальша ситуація з питною водою, з поширенням можливих захворювань, як саме постраждало довкілля. Будемо це все встановлювати під час слідства».

З її слів, одна з частин диспозиції статті 441 Кримінального кодексу звучить так: «Вчинення інших дій, що зможуть спричинити екологічну катастрофу». При цьому Вікторія Літвінова пояснила, що в цій ситуації все вказує на те, що екологічна катастрофа вже сталась. «Тому стат-

тя 441 діє як ніколи. І вона передбачає прямий умисел щодо саме настання наслідків, з чим раніше були складнощі в розслідуванні інших справ, якщо у суб'єкта не було прямого умислу на спричинення екологічної катастрофи. Зрозуміло, що цій ситуації під час розслідування буде надано оцінку, але вона непересічна й дуже відрізняється від усіх тих, які були досі. Як на мене, то навмисний підрив Каховської ГЕС прямо підпадає під визначення екоциду в рамках чинного законодавства», – підсумувала вона.

Як довго ми будемо відновлювати знищене і скільки коштів на це знадобиться, наразі невідомо. Як і те, скільки потрібно коштів, щоб люди, які втратили своє житло, отримали компенсації. Коментуючи цю загальну проблему, засновниця й авторка проєкту «Поверни своє» – волонтерської платформи для тих, хто втратив своє житло внаслідок військової агресії Росії, – Ольга Оніщук зазначила: «Вважаю, що власники житла, яке опинилося в зоні техногенної катастрофи внаслідок підриву окупантами дамби Каховської ГЕС, точно можуть претендувати на отримання відшкодування. Інше питання, в рамках якого механізму – вже створеного національного компенсаційного (на підставі закону № 2923-IX) чи міжнародного, який тільки планується запустити?».

Напевно, більшість домівок, які були затопленими, вже стали непридатними для проживання, тож на національному рівні йтиметься саме про надання компенсації за знищену нерухомість унаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених збройною агресією РФ проти України. Та чи зможе наша держава осилити той колосальний фінансовий тягар, який майже одночасно ліг на її плечі?.. Адже може йтися про десятки, а то й сотні тисяч постраждалих, які потребуватимуть державної допомоги в наданні нового житла (про забезпечення евакуйованих тимчасовим прихистком я навіть не кажу).

У будь-якому разі ключовим питанням для господарів житла, які опинилися в зоні лиха й під час евакуації не змогли вивезти із собою оригінали правостановлюючих документів на нерухомість, буде підтвердження їхнього статусу власника. Одразу уточню: це не стосуватиметься тих осіб, відомості про право власності яких раніше було внесено до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно (ДРРП). Якщо відповідна інформація наявна в ДРРП, жодних підтверджуючих документів на житло для отримання компенсації за знищену нерухомість у рамках закону № 2923-IX подавати не потрібно.

Людям, у яких інформація про право власності містилася винятково на паперових носіях, які було втрачено, доведеться відновлювати правостановлюючі документи самостійно або вони матимуть право звернутися до компенсаційної комісії з проханням сприяти в отриманні документів (за умови, що відшкодування буде відбуватися на національному рівні). Інше питання, чи можна буде реалізувати це право у випадку такої тотальної катастрофи, коли затоплено цілі населені пункти, в яких було розташовано зокрема й архіви нотаріусів, органів місцевого самоврядування чи БТІ, що містили підтверджуючу інформацію про право власності на житло...

Наразі всі власники знищеного внаслідок військової агресії РФ житла, які свого часу не зареєстрували права на майно в ДРРП, а відповідні відомості містилися тільки на паперових носіях, що були втрачені, в ситуації, коли через втрату архівів неможливо отримати підтверджуючу інформацію, можуть тільки звернутися до суду з позовом про визнання права власності в порядку статті 392 Цивільного кодексу України.

Цей судовий механізм досить складний і тривалий, адже йдеться про позовне провадження, в рамках якого справи можуть розглядатися роками, особливо з урахуванням неможливості визначення відповідачів в окремих випадках або складнощів із їхнім викликом, коли йдеться про окуповані ворогом території.

Саме тому експерти нашого проекту «Поверни своє» спільно з міжнародними партнерами вже працюють над концепцією спрощеного судового механізму, на кшталт того, який свого часу передбачили для встановлення фактів народження/смерті особи на тимчасово окупованій території України. Всі наші напрацювання буде передано законодавцям і, сподіваюся, їх буде реалізовано. Переконаю, що держава не може залишити напризволяще людей, які через російську агресію залишилися і без майна, й без документів».

Зараз усі мають усвідомити, що те, що сталося, – це не так катастрофа для природи, як для людей, вважає кандидат географічних наук, проєктний менеджер зі сталого використання водних ресурсів Команди підтримки реформ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів Володимир Білоконь. Бо Каховське водосховище створювалось насамперед для того, щоб забезпечити потреби Запорізької атомної електростанції, забезпечити потреби зрошування, щоб у наших аграріїв працювали системи поливу.

«Щодо екоциду, то одним із наслідків буде загибель риби, бо вода сходить, а на мілководді риба залишається, вона починає гнити. Уявіть собі, наприклад, що та сама мілководна рослинність, яка так само оголюється, теж починає гнити. Але найбільш небезпечними є донні відклади. Я особисто досліджував донні відклади Каховського водосховища, води там надзвичайно забруднені важкими металами. Якщо вони оголюються й починають висихати, перетворюються на пил, це дуже неприємна ситуація. І те, що зараз потужні струмені води змивають так звані мули, теж проблема. Бо дрібнодисперсні мули збирали найбільше цих металів. Якщо греблі немає, куди змиваються ці мули? У Чорне море», – пояснює він.

Відповідаючи на питання, якими можуть бути наслідки, Володимир Білоконь зазначив, що ці мули формувались у прісноводному середовищі, і якщо вони потраплять у морське середовище, ймовірна так звана висока мобілізація. «Важкі метали сорбуються на частинках мулу і осідають. Коли цей мул потрапляє в інше середовище, може бути розчинення їх і потрапляння у воду. Дуже важко сказати, як екосистема реагуватиме на ці концентрації, як поведуть себе дельфіни, водні живі організми. Треба робити окремі дослідження, але однозначно це негатив, – каже він. – І якщо та сама росія є стороною Комісії з охорони Чорного моря від забруднення, і вони там постійно претендують на головування, то це просто плювок усім чорноморським країнам в обличчя».

Ключові наслідки цієї катастрофи – соціальні, гуманітарні, економічні, підкреслює експерт з питань енергетики Українського інституту майбутнього Андріан Прокіп. І відповідаючи на питання про можливі ризики для ЗАЕС, додає: «Станом на зараз не зрозуміло, до якої глибини доходить розлом, тобто на якій висоті залишиться вода у водосховищі. Але на найближчі кілька тижнів є запаси води у охолоджувальних басейнах не тільки Запорізької АЕС, а в деяких додаткових, які може бути використано. Та ризики для ЗАЕС зростають».

– Якщо вода в цих басейнах закінчиться, що тоді робити? Бо війна ж за кілька тижнів не закінчиться. Можливо, варто зупинити станцію?

– Зупинка станції все одно вимагає її охолодження. Навіть Чорнобильська АЕС досі охолоджується.

Він не виключає, що росіяни можуть використовувати додаткові ризики, які виникають у зв'язку з підривом Каховської ГЕС, щоб шантажувати і залякувати весь світ. Щоб світ погодився на те, що вони мають контролювати ЗАЕС, але на це в жодному разі не можна погоджуватись, бо це означатиме повне закріплення їх у регіоні.

Повертаючись до теми екоциду, хочеться нагадати, що він почався в Україні з перших днів вторгнення росії, і на травневому Copenhagen Democracy Summit 2023 радниці керівника Офісу президента Дарія Зарівна навели такі дані:

- постраждало або знищено більше третини наших лісів; зруйновано цілі екосистеми, деякі види рослин і тварин можуть повністю зникнути;

- вибухівкою забруднено майже 250 тисяч квадратних кілометрів території країни;

- російська агресія стала причиною забруднення води в Дніпрі, Чорному й Азовському морях.

До цього варто додати масову загибель дельфінів у Чорному морі, випалену Кінбурнську косу, вивезення рідкісних тварин із «Асканії Нової», а тепер і знищене Каховське водосховище. А, скільки з учорашнього дня загинуло тварин і птахів, уявити поки що страшно. Тому нашим правоохоронцям є що розслідувати зараз і, напевне, ще буде у майбутньому, доки наші воїни не виженуть цинічного і брехливого ворога з української землі. Тому законотворцям точно варто замислитись над змінами до законодавства, які б пришвидшили ці процеси.

«Минулого тижня я їздив на Конгрес ALDE у Стокгольмі, й ми там зокрема проводили панель з екоциду, – каже перший заступник голови комітету Андрій Осадчук. – Й місцеві юристи нам радили замінити екоцид на злочин проти навколишнього середовища. Тому що в більшості країн такої теми немає. Тож Україна – певний лідер законодавчого регулювання щодо злочину екоциду. Водночас оскільки немає світової практики у цій сфері, це дещо ускладнює процес вдосконалення законодавства. Щоб щось удосконалити, треба від чогось відштовхуватись. Але те, що сталося на Херсонщині, має послугувати певним поштовхом для наших міжнародних партнерів, які вже побачили, яких масштабів може досягнути екоцид. І сигналом для нас. Щоб ми разом з Офісом генпрокурора направили ті зміни в законодавство, які дадуть змогу ефективніше розслідувати кримінальні провадження, де йдеться про екоцид».

Тетяна БОДНЯ,
«Цензор.НЕТ»

8 червня 2023

